

Theorie en lastige woorden les 4 – blad 1

Doel: Om te lezen

Gevecht van Nederlanders en Indonesiërs in Lombok, 1894.

Uitbreiding van de kolonie

Indonesië is een enorm groot land – bijna net zo groot als Europa – en bestaat uit duizenden eilanden. In de negentiende eeuw was het een kolonie van Nederland. Dat kwam doordat Nederlanders vanaf 1600 handel dreven met dit land. De VOC had daarvoor kantoren langs de kust gebouwd en een grote haven in de hoofdstad. Omdat de handel veel geld opleverde, had de VOC steeds meer gebieden veroverd.

Rond 1800 werd de VOC opgeheven. De gebieden van de VOC werden toen de kolonie 'Nederlands-Indië'. Vanaf toen ging Nederland oorlogen voeren met de **inheemse** bevolking om steeds meer gebieden te veroveren. Uiteindelijk kwam heel Indonesië onder Nederlands bestuur. Het doel van dit **kolonialisme** was om veel geld te verdienen aan de kolonie.

inheems

Uit het land zelf.

het kolonialisme

Het hebben van kolonies om eraan te verdienen.

Goedkope grondstoffen

Een zeereis van Indonesië naar Nederland duurde minstens drie maanden. Toen in 1869 in Egypte het Suezkanaal werd geopend, duurde die reis opeens maar een paar weken, zeker toen het vervoer per stoomboot ging. Een zeereis naar Nederlands-Indië werd daardoor goedkoper. Fabrikanten lieten daarom steeds meer grondstoffen uit Nederlands-Indië per schip naar Europa vervoeren. Indonesische boeren

werden gedwongen om producten zoals peper, tabak, suiker en rotan te verbouwen en voor een lage prijs aan Nederlanders te verkopen. Van rotan werden dan in Nederlandse fabrieken meubels gemaakt. Op die manier ging de meeste winst naar Nederland en kwam hier steeds meer industrie, terwijl de Indonesiërs armer werden. Andere grondstoffen uit Nederlands-Indië waren rubber, koffie en thee.

Inladen van rotan (palmstengels) in Nederlands-Indië (schilderij uit 1914).

de grondstof

Nog niet bewerkte, ruwe stof.

het rotan

Tropische rietsoort waar je meubels van kunt maken.

de winst

Voordeel. Geld dat je overhoudt als je iets verkocht hebt.

3 4

Theorie en lastige woorden les 4 – blad 2

Doel: Om te lezen

Hoge Nederlandse en Indonesische bestuurders op Bali (foto uit 1925).

Samenwerking met inheemse edelen

In Nederlands-Indië woonden rond 1850 dertig miljoen mensen, in Nederland maar drie miljoen. Hoe kon Nederland het grote Nederlands-Indië besturen, dat aan de andere kant van de wereld lag? De Nederlanders deden dat door samen te werken met de inheemse vorsten. Als de Nederlanders een gebied hadden veroverd, spraken ze met de vorst af dat die mocht blijven. Er was wel een voorwaarde: de vorst

moest gehoorzaam zijn aan de Nederlanders. Bij elke vorst gingen een paar Nederlandse ambtenaren werken om hem te controleren. De vorst moest er namelijk voor zorgen dat de Indonesische bevolking de grondstoffen voor lage prijzen aan de Nederlanders bleef leveren. De meeste vorsten accepteerden dit, want ze verdienden er zelf ook aan. Maar onder de inheemse bevolking was daardoor veel armoede.

aanblijven

In dezelfde functie blijven.

de voorwaarde

Iets wat moet gebeuren voordat iets anders kan gebeuren.

de ambtenaar

Iemand die bij de overheid (gemeente, staat) werkt.

accepteren

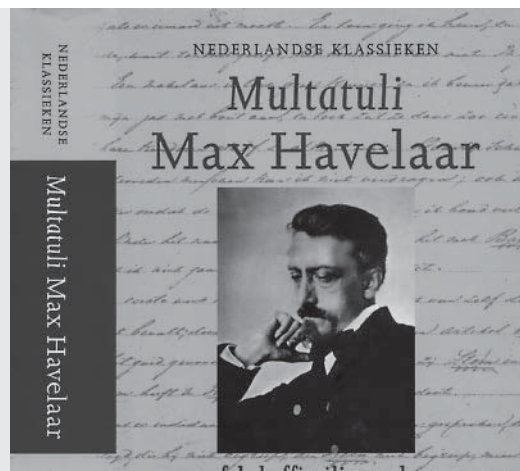
Aanvaarden, aannemen.

Het verhaal van...

Max Havelaar

In één maand heeft Multatuli zijn boek geschreven. Zó kwaad was hij, dat de zinnen vanzelf uit zijn pen vloeiden. Max Havelaar heet de hoofdpersoon van zijn boek. Hij is een bestuurder in Nederlands-Indië, net zoals Multatuli, voordat hij ontslag nam. Max Havelaar zegt en doet wat Multatuli als bestuurder zelf niet durfde: opkomen voor Indonesiërs. 'Er kleeft bloed aan het geld dat jullie hier verdienen',

zegt Max Havelaar tegen de Nederlanders. 'Roof en moord, dát is wat hier gebeurt.' Tot slot richt hij zich tot koning Willem III: 'In Indië worden uw dertig miljoen onderdanen mishandeld en uitgezogen - in UW naam.' Het boek maakte veel indruk. Mensen die het hadden gelezen, wilden dat Nederland de Indonesische bevolking beter behandelde. Vanaf 1901 ging de regering dat ook echt doen.

Omslag van het boek met een foto van de schrijver.

uitzuigen

Van iemand profiteren, zodat de ander steeds armer wordt.